

Raport z konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa

Warszawa, luty 2013 rok

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Spis treści:

1. Zasada partnerstwa jako podstawowa zasada przygotowania Założeń Umowy Partnerstwa....2
2. Konsultacje regionalne (16 listopada – 19 grudnia 2012 r.).....3
3. Konsultacje w Internecie.....6
4. Najważniejsze kwestie poruszane w trakcie konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa.....7
5. Harmonogram konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa (załącznik nr 1).....14
6. Postulaty i wizja regionów na perspektywę finansową UE na lata 2014-2020 (załącznik nr 2)...15

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

I. Zasada partnerstwa jako podstawowa zasada przygotowania Założeń Umowy Partnerstwa

Przygotowanie Założeń Umowy Partnerstwa (dalej: Założenia) to jeden z kluczowych etapów prac nad dokumentami strategicznymi określającymi zasady wykorzystania funduszy z budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Dokument zawiera propozycje dotyczące m.in. celów i kierunków wsparcia dzięki wykorzystaniu funduszy europejskich, struktury programów operacyjnych, mechanizmów wdrażania czy zarysu finansowania. Przyjęty przez Radę Ministrów będzie stanowił podstawę do przygotowania projektu Umowy Partnerstwa oraz programów operacyjnych.

Jedną z zasad realizowanych w pracach nad Założeniami jest włączenie możliwie szerokiego grona interesariuszy. Zastosowanie zasady partnerstwa w praktyce jest widoczne w metodologii prac nad programowaniem. Zakładała ona aktywny udział właściwych resortów, samorządów województw, partnerów społecznych i gospodarczych oraz organizacji pozarządowych.

Podczas prac nad „Założeniami Umowy Partnerstwa” wzięto pod uwagę unijne i krajowe dokumenty strategiczne, w szczególności pakiet rozporządzeń dla funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz „Strategię rozwoju kraju do roku 2020”. Dodatkowo wykorzystano również wnioski z dotychczasowych doświadczeń, związanych z wdrażaniem funduszy, opinie resortów, samorządów województw i ekspertów, a także efekty prac zespołów i grup roboczych funkcjonujących w MRR. W trakcie prac nad Założeniami Umowy Partnerstwa zostały wykorzystane ankiety przesłane przez resorty, regiony oraz partnerów społeczno-gospodarczych, w których wyżej wymienieni mieli możliwość m.in. zaprezentowania swojej wizji wykorzystania środków europejskich dla realizacji celów w danym obszarze (rozumianym zarówno sektorowo, jak i terytorialnie).

Równoległe do powyższych działań była prowadzona debata strategiczna w formule Krajowego Forum Terytorialnego, która dotyczyła złożonych kwestii horyzontalnych, istotnych z punktu widzenia strategicznego programowania nowej perspektywy finansowej UE. Między innymi spotkania Forum były poświęcone roli miast w polityce rozwoju, systemu kontraktu terytorialnego w kontekście przyszłej perspektywy finansowej, systemu projektów kluczowych, aktualizacji strategii rozwoju regionalnego, strategii ponadregionalnych, dyfuzji procesów rozwojowych, a także roli partnerów społeczno-gospodarczych w programowaniu. W efekcie podjętych działań, Założenia Umowy Partnerstwa są efektem pracy wielu osób, reprezentujących różne instytucje, organizacje. Dokument ten odzwierciedla wiedzę i doświadczenia różnych grup.

W trakcie całego procesu prac nad Założeniami Umowy Partnerstwa oraz opiniowaniem dokumentu w ramach poszczególnych Komitetów Rady Ministrów do dokumentu były zgłaszane uwagi przez resorty, regiony a także przedstawicieli partnerów pozarządowych. Ponadto w terminie listopad – grudzień 2012 roku miały miejsce spotkania regionalne które w przyszłości posłużą do opracowania projektu Umowy Partnerskiej oraz programów operacyjnych. W poszczególnych spotkaniach regionalnych uczestniczyło szerokie grono przedstawicieli świata nauki, władz samorządowych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz parlamentarzystów z danego regionu. Każde ze spotkań było poprzedzone dodatkowo briefingiem prasowym, który służył do pozyskania informacji dla regionalnych mediów na temat perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

II. Konsultacje regionalne (16 listopada – 19 grudnia 2012 r.)

1. Cele konsultacji

Wśród celów konsultacji regionalnych wskazano:

- zaangażowanie samorządów regionalnych i lokalnych, w debatę na temat wykorzystania funduszy europejskich w Polsce w nowej perspektywie finansowej,

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

- zaangażowanie środowisk opiniotwórczych, środowiska akademickiego, partnerów społecznych i gospodarczych w debatę na temat nowej perspektywy finansowej,
- zebranie doświadczeń, wynikających z wdrażania polityki spójności w obecnej perspektywie finansowej i sformułowanie konkretnych propozycji zmian/nowych rozwiązań, do wykorzystania przy przygotowywaniu projektu Umowy Partnerstwa,
- promocję polityki spójności i jej efektów;
- zainteresowanie opinii publicznej, za pośrednictwem mediów, kwestiami związanymi z programowaniem nowej perspektywy finansowej,
- zwiększenie zrozumienia na poziomie regionalnym i lokalnym dla uwarunkowań krajowych i europejskich związanych z programowaniem wykorzystania funduszy europejskich w latach 2014-2020.

2. Uczestnicy

Spotkania były organizowane w ścisłej współpracy z właściwymi urzędami marszałkowskimi, które zapewniały kwestie organizacyjne, w tym zaproszenie uczestników. W spotkaniach brali udział przedstawiciele samorządów, lokalnych środowisk opiniotwórczych (biznes, media, stowarzyszenia branżowe, itp.), partnerów społecznych i gospodarczych, środowisk akademickich. Spotkania miały charakter otwarty. Informacje o miejscu i terminie były umieszczane na stronie internetowej MRR oraz urzędu marszałkowskiego, co umożliwiała udział w nich nie tylko podmiotów zaproszonych, ale także innych zainteresowanych. Szacuje się, że w konsultacjach wzięło udział łącznie ok. 3 tysięcy osób

3. Przebieg konferencji

Konsultacje rozpoczęły się w Katowicach 16 listopada, a zakończyły 19 grudnia spotkaniem w Warszawie (harmonogram spotkań w załączeniu). Należy podkreślić, że konferencje zostały przeprowadzone zanim dokument zaakceptowała Rada Ministrów, co gwarantowało faktyczny wpływ zainteresowanych na kształt dokumentu. Nowość i atrakcyjność tematyki zapewniła każdorazowo wysoką frekwencję, zaś udział przedstawicieli kierownictwa MRR oraz władz województw wysoką rangę spotkań.

Konsultacje w województwie śląskim, 16.11.12; fot. MRR

4. Standardowy program konferencji

Konferencje zostały zorganizowane wg zbliżonego schematu. Spotkania koncentrowały się w szczególności na następujących punktach:

- **Zaprezentowanie przez przedstawiciela kierownictwa MRR projektu Założeń Umowy Partnerstwa (prezentacja w załączeniu);**

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Strategia wykorzystania funduszy Wspólnych Ram Strategicznych w Polsce, opisana w Założeniach Umowy Partnerstwa stanowi odpowiedź na wyzwania rozwojowe kraju, jednocześnie wpisując się w uwarunkowania europejskie (koncentracja na celach Strategii Europa 2020, zorientowanie na rezultaty, uwzględnianie wymiaru terytorialnego). Środki unijne w latach 2014-2020 koncentrować się będą na trzech głównych celach rozwojowych kraju zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju 2020; wzroście konkurencyjności gospodarki; poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Do realizacji zamierzeń w tych obszarach wykorzystywane będą wszystkie z jedenastu celów tematycznych wskazanych w pakiecie legislacyjnym. Dla realizacji Umowy Partnerstwa bardzo ważne będzie również szybkie zakończenie prac nad strategiami zintegrowanymi, które stanowić będą punkt odniesienia zarówno dla celów tematycznych, jak i w przyszłości – nowych programów operacyjnych. Szczególną uwagę zwracano na podkreślenie nowego, zintegrowanego podejścia, które stanowi podstawową zasadę procesu programowania nowej perspektywy finansowej. Zmienia ono postrzeganie projektów rozwojowych, nadając im bardziej strategiczny charakter. Dlatego w nowej perspektywie finansowej nie będziemy się koncentrować na zaprogramowaniu poszczególnych funduszy europejskich, ale na wskazaniu w pierwszej kolejności celów rozwojowych, które będą osiągnane dzięki uzupełnianiu się interwencji różnych funduszy europejskich. Wykorzystanie funduszy nie stanowi więc celu samego w sobie. Miarą sukcesu będzie realizacja określonych celów rozwojowych kraju, osiągnięta poprzez połączone interwencje środków krajowych, także prywatnych, jak i europejskich. Jednocześnie ponieważ nadchodząca perspektywa wydaje się być ostatnią, w której UE przeznaczy tak duże środki dla Polski, zasadne jest, aby wydatkować je na te cele rozwojowe kraju, które gwarantują największe efekty mnożnikowe w sferze społecznej, gospodarczej i instytucjonalnej.

➤ **Wystąpienie przedstawiciela zarządu województwa;**

Podczas spotkań regionalnych przedstawiciele zarządu województw mieli okazję do prezentacji aktualnej sytuacji regionu, w tym przede wszystkim działań dokonanych w obecnej perspektywie finansowej UE oraz wyzwań na przyszłość. Dodatkowo wystąpienia te były poświęcone diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej regionu i uwagom dotyczącym Założeń Umowy Partnerstwa.

➤ **Dyskusja.**

Projekt Założeń Umowy Partnerstwa został ogólnie dobrze przyjęty przez uczestników konferencji. Pozytywnym przejawem było duże zainteresowanie poszczególnymi elementami Założeń, powodujące ożywioną dyskusję. O ukierunkowaniu dyskusji decydowali sami jej uczestnicy. Omówienie zagadnień najczęściej poruszanych podczas spotkań znajduje się w dalszej części niniejszego opracowania.

5. Dostosowanie programu do specyfiki regionalnej

Jednocześnie każde spotkanie miało swoją specyfikę, wynikającą ze zróżnicowania sytuacji poszczególnych regionów i wynikających z niej wyzwań i problemów. Przykładowo, w województwach śląskim i małopolskim zaprezentowano dodatkowo projekt Strategii dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. Natomiast w zachodniopomorskim program konferencji uzupełniono o przedstawienie sytuacji województwa na tle obszarów polaryzacji i dyfuzji rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. Wprowadzenie do agendy dodatkowych punktów było inicjatywą właściwego samorządu.

Prezentacje kierownictwa MRR także uwzględniały kontekst terytorialny i poza standardowym pakietem informacji nt. strategii wykorzystania funduszy WRS w Polsce zawierały kontekst regionalny, tj. podkreślały te elementy, które stanowią obiekt szczególnego zainteresowania w danym regionie, np. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w województwach posiadających silne

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

miasta. Kontekst regionalny szczególnie zauważalny był w przypadku województwa mazowieckiego, które w 2003 r. przekroczyło 75 procentowy próg średniej zamożności regionów UE i w konsekwencji w zbliżającym się okresie programowania, jako pierwsze polskie województwo opuści grupę najbiedniejszych regionów UE objętych najintensywniejszą pomocą. Tym samym w okresie 2014-2020 woj. mazowieckiego będą dotyczyły inne, niż pozostałych 15 polskich województw: limity koncentracji tematycznej (tzw. ring fencing), kwalifikowalność wydatków czy poziom dofinansowania.

6. Konferencje prasowe

W każdym regionie konferencjom towarzyszyły spotkania przedstawiciela kierownictwa Ministerstwa RR i zarządu województwa z mediami regionalnymi i lokalnymi. Na każdą konferencję prasową wysłane zostały zaproszenia dla mediów lokalnych, które dodatkowo opublikowano na stronie głównej ministerstwa, w Biuletynie Informacyjnym MRR oraz na Twitterze resortu. Przygotowanych zostało 16 informacji prasowych profilowanych pod każdy region oraz jedna ogólna informacja prasowa na temat Założeń Umowy Partnerstwa.

Relacje z każdej konferencji zamieszczane były na stronie głównej MRR. W bezpośrednim następstwie konferencji prasowych ukazało się ok. 90 publikacji radiowych, telewizyjnych, prasowych i internetowych. Informacje o konsultacjach pojawiały się również w wywiadach udzielanych przez kierownictwo Ministerstwa Rozwoju Regionalnego m.in. regionalnym oddziałom TVP oraz rozgłośniom radiowym.

7. Materiały i informacje

Uczestnicy spotkań otrzymali zestaw materiałów zawierający:

W wersji drukowanej:

- Materiał dotyczący najważniejszych zmian w pakiecie legislacyjnym polityki spójności 2014-2020 (stan na 26.10.12),
- Wnioski z raportu strategicznego Strat.2012,
- Streszczenie Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Efekty realizacji polityki spójności do końca 2011 r.

W wersji elektronicznej (na nośniku typu pendrive):

- Materiał dotyczący najważniejszych zmian w pakiecie legislacyjnym polityki spójności 2014-2020 (stan na 26.10.12),
- Wnioski z raportu strategicznego Strat.2012,
- Streszczenie Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Efekty realizacji polityki spójności do końca 2011 r.

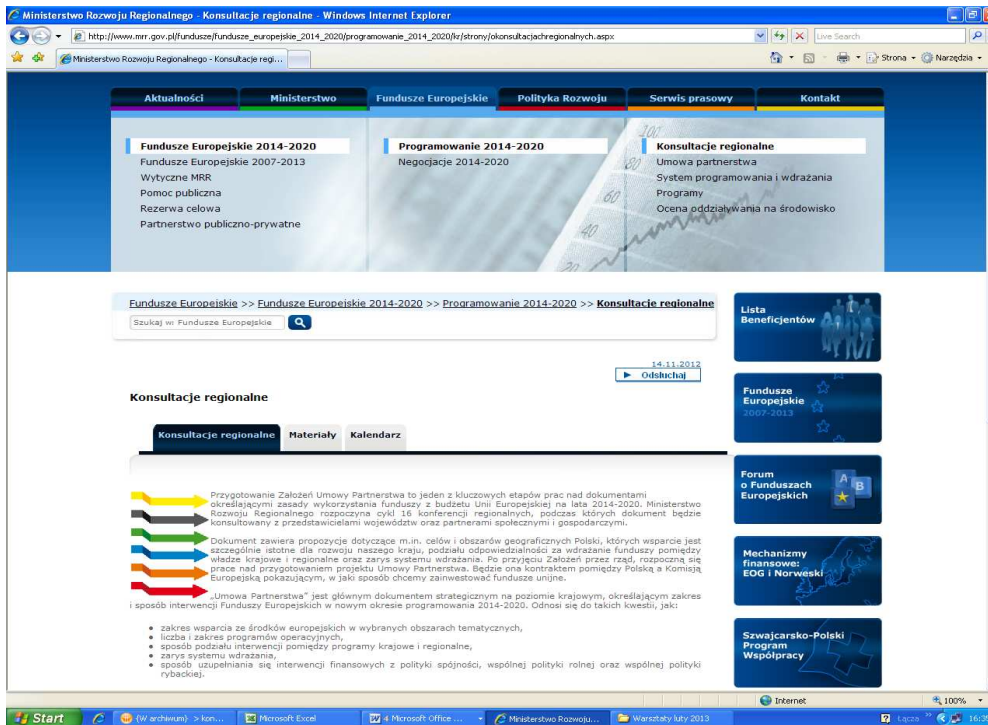
III. Konsultacje w Internecie

Na stronach internetowych MRR uruchomiona została zakładka poświęcona konsultacjom regionalnym, w której poza informacjami organizacyjnymi można znaleźć materiały na poszczególne spotkania. W aktualnościach na stronie głównej MRR przekazywano zapowiedzi i relacje z poszczególnych spotkań. Informacje trafiały także do subskrybentów newslettera MRR.

Trafionym innowacyjnym rozwiązaniem okazały się transmisje na żywo konferencji w Internecie, które obejrzało ponad sześć i pół tysiąca osób. Ponadto w tym czasie strona internetowa ministerstwa poświęcona konsultacjom regionalnym była odsłaniana około pięć tysięcy razy.

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Na potrzeby konsultacji utworzono także skrzynkę mailową konsultacje2014_2020, na którą można było przysyłać uwagi i komentarze. Na obecnym etapie jednak rozwiązanie okazało się nietrafione, ponieważ na powyższy adres spłynęło jedynie kilka pytań o terminy poszczególnych spotkań. Skrzynka jednak zostanie utrzymana i będzie mogła być wykorzystana np. podczas konsultacji społecznych Umowy Partnerstwa.

IV. Najważniejsze kwestie poruszane w trakcie konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa

Projekt Założeń Umowy Partnerstwa spotkał się z pozytywnym przyjęciem uczestników konferencji regionalnych. Chwalono kompleksowość dokumentu, choć pojawiały się także głosy, że tak szczegółowe zapisy stanowić mogą pewne ograniczenie dla dalszej dyskusji. Padły propozycje (np. woj. lubuskie, woj. warmińsko-mazurskie, woj. małopolskie), aby już projektowi samej Umowy Partnerstwa nadać charakter bardziej ramowy. Przedstawiciele regionów wyrażali obawy, że zbyt szczegółowe sformułowanie zapisów Umowy niesie ryzyko usztywnienia planowania na poziomie regionalnym oraz trudności w negocjacjach z KE.

MRR podkreślało, że Założenia stanowią pierwszy etap w programowaniu dokumentów strategicznych. Intencją resortu było nakreślenie możliwie wszechstronnego obrazu, tak aby określić punkt wyjścia do dalszych prac. Na potrzeby przygotowania Umowy Partnerstwa oraz programów operacyjnych niezbędne będzie uzgodnienie, rozwinięcie i doprecyzowanie wielu zidentyfikowanych zagadnień horyzontalnych oraz bliska współpraca pomiędzy właściwymi instytucjami zaangażowanymi w programowanie oraz partnerami.

Podczas konferencji regionalnych uczestnicy poruszali niektóre szczegółowe kwestie objęte Założeniami Umowy Partnerstwa. Poniżej, w układzie tematycznym, przedstawione zostały te, które były najczęściej podnoszone.

1. Zakres i podział interwencji

a) Infrastruktura

Zgodnie z projektem Założeń Umowy Partnerstwa celem interwencji funduszy WRS będzie usuwanie niedoborów przepustowości w infrastrukturze transportowej. W obszarze inwestycji transportowych

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

celem będzie zakończenie (do roku 2022) rozbudowy podstawowej sieci transportowej (autostrady, drogi ekspresowe, uzupełniająco inne drogi, koleje, lotniska, porty morskie i drogi wodne śródlądowe) umożliwiającej sprawne przewozy towarów i osób przy użyciu różnych rodzajów transportu, z uwzględnieniem ekologicznych właściwości transportu szynowego i wodnego.

Szczególne waga będzie przykładana do infrastruktury kolejowej, co podkreśla także Komisja Europejska. Należy mieć na względzie, że w ramach nowej perspektywy finansowej mniej środków niż obecnie zostanie przeznaczonych na rozwój infrastruktury transportowej. Spadek ten będzie najbardziej zauważalny w odniesieniu do interwencji w lokalną infrastrukturę transportową. Brak możliwości finansowania dróg lokalnych z funduszy europejskich stał się najbardziej gorącą kwestią w dyskusji w regionach. Projekt Założeń Umowy Partnerstwa nie przewiduje finansowania dróg lokalnych. Zdaniem wielu uczestników, przede wszystkim reprezentujących samorządy lokalne, niepokojące jest zaniechanie finansowania dróg lokalnych ze środków europejskich. Jest to spowodowane także faktem, iż interwencja nie mieści się w priorytetach inwestycyjnych wskazanych w pakiecie legislacyjnym na nowy okres programowania. Jednakże podkreślić należy, iż będzie możliwość realizacji kompleksowych, zintegrowanych projektów, których elementem może być uzupełniająco rozwój lokalnych połączeń transportowych.

W prawie wszystkich województwach wskazywano konieczność kontynuowania z dużą intensywnością inwestycji w infrastrukturę drogową każdego rządu. Szczególnie dotyczy to obszarów, charakteryzujących się niską dostępnością transportową (np. Pomorze Środkowe) i koniecznością modernizacji oraz budowy dróg, które pełnią funkcję istotnych pasm rozwoju.

W kontekście realizacji inwestycji dotyczących kolei, istnieje obawa, iż polskie koleje wciąż nie posiadają potencjału instytucjonalnego do realizacji inwestycji w nowej perspektywie finansowej UE. W tym kontekście regiony chciałyby realizować inwestycje kolejowe na poziomie regionalnym.

Przedstawiciele regionów także podkreślali znaczenie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jako dokumentu zasadniczego dla wyznaczenia inwestycji infrastrukturalnych.

b) Badania + Rozwój, współpraca pomiędzy uczelniami i przedsiębiorcami

Zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerstwa celem do osiągnięcia przez Polskę w tym obszarze jest zwiększenie innowacyjności gospodarki poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R, podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych, zwiększenie stopnia ich komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia.

Istotnym problemem poruszonym przez przedstawicieli regionów było wzmocnienie innowacyjności polskiej gospodarki w kontekście zwiększenia nakładów na badania i rozwój oraz większego nacisku na współpracę świata nauki z przedsiębiorcami. Podkreślić należy, iż zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerstwa minimum 50 % środków (tzw. ring financing) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będzie musiało zostać przeznaczonych na cel tematyczny dotyczący badań i innowacyjności oraz małych i średnich przedsiębiorstw w tym także drugi cel tematyczny oraz cel czwarty, dlatego też implikuje to konieczność zaplanowania interwencji w sposób spójny i kompleksowy.

W niektórych regionach (np. opolskie) uczelnie mają pełnić funkcję centrów naukowych, dlatego też w celu wdrożenia interwencji w obszarze badań i rozwoju, należy zainwestować w jednostki naukowo-badawcze, tak aby w regionie tworzone były innowacyjne technologie, które przyciągałyby kapitał ludzki oraz wpływałyby stymulująco na rynek pracy. Wskazywano także na brak możliwości w obecnej perspektywie finansowej UE udostępniania infrastruktury naukowej przedsiębiorcom, z którymi współpracują jednostki naukowe. Jest to powodem poważnych utrudnień we współpracy tych jednostek z przedsiębiorstwami, w efekcie czego jednostki naukowe koncentrują się wyłącznie na efektach naukowych realizowanych projektów.

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Zdaniem przedstawicieli województw pozytywną stroną nowej perspektywy jest położenie większego nacisku na współpracę pomiędzy uczelniami, ośrodkami naukowymi, laboratoriami oraz przedsiębiorcami. W obecnej perspektywie współpraca ta napotyka na wiele problemów. W tym kontekście istotna jest też rola takich instytucji jak Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Regionalnych Instytucji Finansujących.

W województwie podkarpackim, przedstawiciel Akademii Medycznej podkreślił także potrzebę umożliwienia finansowania nauki na poziomie regionalnym: „Istnieje obawa, że w współpraca nauki z biznesem będzie nadzorowana i zarządzana centralnie, co nie sprzyja kreatywności.”

W opinii regionów klastry pełnią istotną rolę w pośrednictwie z MŚP. W nowej perspektywie wskazane jest wsparcie kluczowych klastów z zastosowaniem konkretnych narzędzi, które wpływają na ich rozwój.

Podczas konferencji wskazywano także na konieczność różnorodnego podejścia do specjalizacji regionalnych, które zdaniem regionów nie powinny się dublować, lecz być komplementarne szczególnie w przypadku dwóch obok siebie sąsiadujących województw lub obszarów przygranicznych.

c) Budowa kapitału ludzkiego i sprawności państwa

W województwie małopolskim przedstawiciele regionu zwrócili uwagę, na powszechną tendencję panującą w kraju związaną ze starzeniem się społeczeństwa, która w ostatecznym efekcie przyczynia się do wykluczenia społecznego oraz ubóstwa. W związku z tym postulowano aby umożliwić przeciwdziałanie tym zjawiskom na poziomie lokalnym lub regionalnym, gdyż realizacja tego rodzaju działań jest najłatwiej zauważalna i możliwa do realizacji w sposób efektywny i skuteczny. Podnoszono także kwestię realizacji w ramach jedenastego celu tematycznego tworzenia obserwatoriów polityki rozwoju na poziomie regionalnym.

Ponadto przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych popierają propozycję nowego modelu włączenia środowisk społecznych gospodarczych i naukowych w nurt planowania i realizowania działań rozwojowych, ponieważ w ich opinii gwarantuje on rzeczywisty udział partnerów społeczno-gospodarczych i organizacji pozarządowych w „dobrym rządzeniu” już od momentu planowania założeń danej polityki aż do systemu wdrażania monitorowania i ewaluacji.

Organizacje pozarządowe ponadto wskazują także na liczne problemy związane z obowiązkiem zapobiegania wszelkiej dyskryminacji w szkołach. Niezbędne jest więc wypracowanie systemowego podejścia do przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do edukacji między innymi w kontekście niepełnosprawności i biedy, dlatego też postulowano aby w zakres tematyczny projektów związanych z edukacją lub polityką oświatową umożliwić włączenie problematyki równych szans i niedyskryminacji w odniesieniu do wyrównania szans edukacyjnych.

W ramach konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa postulowano także aby uwzględnić jednostki penitencjarne w programie operacyjnym finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego w zakresie realizacji interwencji dotyczącej aktywnej integracji osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wiele organizacji pozarządowych w Polsce podejmuje działania z zakresu pomocy postpenitencjarnej, które przynoszą efekty w zakresie reintegracji społecznej skazanych. Wsparcie tych jednostek w powyższym zakresie umożliwiłoby realizację działalności statutowej tych jednostek, a także wpisowałyby się w cel tematyczny numer dziewięć.

d) Podział interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny

Założenia Umowy Partnerstwa przedstawiają zarys podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Szczegóły dotyczące tych zagadnień będą przedmiotem dalszych prac nad przygotowaniem projektu Umowy Partnerstwa. Zgodne co do tego są zarówno MRR jak i regiony. Ich celem będzie wypracowywanie najbardziej optymalnego i efektywnego modelu podziału interwencji

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

pomiędzy poziom krajowy i regionalny, tak aby docelowo inwestycje były realizowane bliżej odbiorcy. Podczas konferencji regionalnych w większości przypadków jedynie sygnalizowano te kwestie. Bardziej szczegółowo do tematu odniosły się województwa małopolskie oraz warmińsko – mazurskie, które przekazały swoje pisemne opinie do Założeń Umowy Partnerstwa, szerzej opisujące ww. kwestie. Należy także podkreślić, że trwa proces, ustalania strategicznej demarkacji interwencji, w którym uczestniczą także regiony. Przykładem obszaru, którego podział wymaga doprecyzowania i dalszych wyjaśnień jest wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu czy edukacji (działania w zakresie listy kierunków zamawianych na poziomie regionalnym).

Pojawiały się także (woj. Warmińsko-mazurskie) sugestie rozważenia podziału celu tematycznego dot. wsparcia administracji na poziom regionalny - dotyczy to priorytetu 11.4. budowanie potencjału podmiotów kształtujących politykę w zakresie zatrudnienia i edukacji oraz politykę społeczną i wspieranie paktów sektorowych i terytorialnych na rzecz realizacji reform na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Niezbędne jest także uzupełnienie w Założeniach braków w określeniu podziału interwencji pomiędzy fundusze polityki spójności i EFROW oraz EFMiR. Dotyczy to na przykład podziału działań na rzecz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą pomiędzy programy polityki spójności i Wspólnej Polityki Rolnej (w lubelskim wspiera się w programie finansowanym w ramach EFROW ok. 20 % firm).

Zwrócono także uwagę, że duża część środków EFS przesuwana jest na poziom regionalny w zakresie wdrażania polityk centralnych, na których zmiany w szczególności kształt i harmonogram jednostki samorządowe nie mają wpływu (obszar Krajowego Programu Reform). W tej sytuacji istnieje ryzyko wdrażania przez regiony projektów, których powodzenie uzależnione jest od jakości i tempa zmian systemowych w politykach centralnych. Stąd, istotne jest uzyskanie wiedzy jak będą dzielone wskaźniki na poziomie krajowym i regionalnym w obszarze Krajowego Programu Reform oraz jak będzie wyglądał system koordynacji pomiędzy ministerstwami oraz regionami.

2. Wymiar terytorialny

a) Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerstwa oddziaływanie funduszy europejskich skoncentrowane będzie na pięciu obszarach „Strategicznej interwencji państwa” (OSI). Przekłada się to na większe uwypuklenie w programach operacyjnych wsparcia pochodzącego z interwencji funduszy na wybranych pięciu obszarach. OSI to wskazane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego obszary (administracyjne lub funkcjonalne), charakteryzujące się specyficznymi uwarunkowaniami i cechami społecznymi, gospodarczymi lub środowiskowymi. Są to: Polska Wschodnia, miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne, miasta i dzielnice miast wymagających rewitalizacji, obszary przygraniczne oraz inne obszary w układzie terytorialnym.

Podczas konsultacji kwestionowano kompletność zaproponowanych w Założeniach, na podstawie KSRR, katalogu OSI. Pojawiały się także dodatkowe propozycje OSI, między innymi obejmujące obszary depopulacyjnych (województwo opolskie), znajdujące się w strefie oddziaływania sieci TEN-T, obszarów ośrodków subregionalnych, które odgrywają ważną rolę rozwojową dla obszarów je otaczających, obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich, obszary współpracy ponadregionalnej innej niż Polska Wschodnia, np. makroregion Polski centralnej, Polska Południowa (woj. małopolskie). Zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerstwa wybór powyższych OSI nie oznacza jednak, że działania prowadzone w ramach poszczególnych programów operacyjnych ograniczać się będą wyłącznie do tych pięciu obszarów. Możliwe będzie wspieranie innych obszarów interwencji o znaczeniu makro lub regionalnym, w zależności od decyzji instytucji zarządzającej.

Dodatkowo, często była podejmowana tematyka programu operacyjnego dla Polski Wschodniej, który zdaniem przedstawicieli regionów powinien zostać rozszerzony o inne województw kraju,

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

charakteryzujące się podobnymi problemami jak na przykład województwo opolskie i województwo kujawsko-pomorskie. W ich opinii program dla Polski Wschodniej powinien pełnić spójnościową funkcję, także dla tych województw, które mają tak samo niskie wskaźniki jak regiony z Polski Wschodniej.

b) Instrumenty Terytorialne

W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty wspierające rozwój terytorialny. Głównym celem tych narzędzi jest wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze dostosowanie interwencji wspieranej środkami Wspólnych Ram Strategicznych do potrzeb i potencjałów określonych typów terytoriów oraz wsparcie rozwoju lokalnego.

W celu zwiększenia efektywności działań ukierunkowanych terytorialnie (realizowanych w ramach programów krajowych i regionalnych) ustanowiona zostanie rezerwa programowa w wysokości 10% sum alokacji funduszy strukturalnych (po uprzednim odjęciu 5% rezerwy wykonania). Zostanie ona rozdysponowana na poszczególne programy operacyjne na podstawie negocjacji kontraktów terytorialnych. Jej zasoby zostaną wykorzystane na wsparcie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w 18 miejskich obszarach funkcjonalnych (w tej części rezerwa w całości trafi do programów regionalnych) oraz innych działań o charakterze terytorialnym, w szczególności w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji, takich jak np. dostęp do usług publicznych na obszarach wiejskich.

• Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne służą przede wszystkim zwiększeniu zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzanie środkami strukturalnymi UE oraz wspieraniu rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego poprzez promocję współpracy wchodzących w jego skład jednostek administracyjnych oraz realizację wspólnych, zintegrowanych projektów. Wstępne propozycje zakładają, że ZIT będą realizowane na terenach obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich oraz dodatkowo w miastach o charakterze regionalnym i subregionalnym (lub ich obszarach funkcjonalnych).

Instrument jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, w opinii regionów, powinien być bardziej elastyczny w zakresie interwencji tak aby w maksymalny sposób mógł on się przyczynić do rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych. Ponadto postulowano rozwinięcie możliwości realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych nie tylko w ramach regionalnych programów operacyjnych, ale także w pozostałych programach poziomu krajowego. Natomiast z powszechną krytyką spotkała się koncepcja realizacji powyższego instrumentu w ramach związków komunalnych. Zdaniem przedstawicieli regionów (województwo opolskie) instrument ten powinien być wdrażany na lokalnym poziomie, na przykład poprzez samorządy miast. Przy czym należy zapewnić wpływ Instytucji Zarządzających na wybór projektów (woj. małopolskie). Dodatkowo przedstawiciele regionów zarekomendowali aby nie ograniczać z góry interwencji w ramach powyższego instrumentu, jedynie pozostawić regionalnym Instytucjom Zarządzającym wybór optymalnego rozwiązania.

Przedstawiciele regionów zauważyli także konieczność podjęcia interwencji w subregionalnych miastach, pełniących istotną funkcję w rozwoju każdego regionu, nie tylko w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, ale także w ramach regionalnych programów operacyjnych.

• Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RKSL)

Podstawowym celem RLKS jest zwiększenie udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru. Stosowanie tego instrumentu jest dobrowolne dla polityki spójności i wspólnej polityki rybackiej, a obligatoryjne dla wspólnej polityki rolnej. Wsparciem mogą

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

być objęte obszary, których liczba mieszkańców wynosi od 10 tys. do 150 tys. Przykładowo, w ramach tego instrumentu wspierane mogłyby być projekty pobudzające lokalną przedsiębiorczość poprzez m.in. rozwój działalności pozarolniczej oraz przetwórstwa, wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) dla rozwoju turystyki, promocji i marketingu lokalnych produktów.

W opinii przedstawicieli regionów, w ramach zastosowania Rozwoju Kierowanego przez Społeczność Lokalną należy wprowadzić możliwość interwencji związanej z rozwojem gospodarki oraz turystyki. Dodatkowo rekomendowano, możliwość finansowania powyższego instrumentu z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, gdyż aktualnie propozycje w Założeniach Umowy Partnerstwa, uniemożliwiają wprowadzenie zasad realizacji RKSL w regionie, w szczególności dotyczy to harmonizacji wsparcia rozwoju lokalnego z funduszy polityki spójności. Podkreślono ponadto, iż podejście promowane w ramach realizacji RKSL skupia się w przeważającej mierze na działaniach związanych z celem tematycznym numer dziewięć w szczególności z działaniami dotyczącymi walki z ubóstwem.

3. Kwestie wdrożeniowe

a. Decentralizacja zarządzania funduszami europejskimi

Ze szczególnie dużą przychylnością spotkała się koncepcja decentralizacji zarządzania funduszami polegająca na wzroście udziału środków z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) zarządzanych na poziomie regionalnym. Szczególnie dotyczy to EFS, gdzie wzrośnie on do 75%. Zwiększenie stopnia decentralizacji zarządzania programami operacyjnymi oznacza zwiększenie odpowiedzialności samorządów województw za realizację polityki rozwoju. Obok zwiększenia wymogów związanych z zarządzaniem powierzonymi środkami, oznacza to także rozbudowę na poziomie wojewódzkim zdolności do współpracy z partnerami (np. w kontekście instrumentów terytorialnych – miast i obszarów wiejskich) oraz udziału w realizacji uzgodnionych przez rząd (z udziałem województw) z KE minimalnych limitów alokacji na poszczególne cele tematyczne. Zdaniem przedstawicieli regionów daje to możliwość lepszej koordynacji działań poczynwszy od etapu programowania poprzez wdrażanie oraz umożliwia to dostosowanie funduszy do zaplanowanych zadań.

Pojawiły się jednak obawy (woj. warmińsko-mazurskie), by przekazanie większej części zarządzania na poziom regionalny nie okazało się jedynie przekazaniem pracy związanej z wykonywaniem opracowanych na poziomie krajowym wytycznych.

b. Układ i struktura programów operacyjnych

Przedstawiciele regionów z dużym entuzjazmem odnosili się do zaproponowanego układu programów operacyjnych na lata 2014-2020, który zakłada 16 dwufunduszowych regionalnych programów operacyjnych obejmujących środki EFRR i EFS

c. Kwestie finansowe

Przedstawiciele jednostek samorządów terytorialnych obawiają się o wymagane wkłady własne niezbędne do realizacji działań z funduszy UE, pomimo iż poziom dofinansowania inwestycji podmiotów publicznych w nowej perspektywie finansowej UE prawdopodobnie zostanie utrzymany na dotychczasowym poziomie 85%. Problem stanowi także kwestia kwalifikalności VAT-u, która jest różnie traktowana w zależności od realizowanego projektu. Problem ten będzie jeszcze negocjowany z Komisją Europejską.

Na spotkaniach podkreślano (województwo opolskie), iż potrzebna jest zmiana podziału algorytmu środków finansowych, między innymi uwzględnienie w proponowanych kryteriach podziału alokacji nie tylko liczby mieszkańców, ale też trendów demograficznych stanowiących dla niektórych regionów bardzo istotne zagrożenie ich rozwoju.

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

d. Współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz organizacjami pozarządowymi

W opinii regionów współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi w ramach obecnej perspektywy jest mało efektywna i skuteczna, dlatego też istotne jest prowadzenie interwencji ukierunkowanej na poprawę tego stanu rzeczy, między innymi w ramach jedenastego celu tematycznego. Rola partnerów społeczno-gospodarczych w nowej perspektywie mogłaby polegać na tworzeniu obserwatoriów polityki rozwoju na regionalnym poziomie zarządzania.

e. Uproszczenia procedur

Przedstawiciele regionów podkreślali, iż niezbędne jest dokonanie przeglądu aktów prawnych, które ułatwią wydatkowanie środków finansowych UE takich jak na przykład ustawa o wyłączeniu oraz ustawami które mogą wspomagać zahamowanie rozproszenia środków i które mogą wzmocnić ich koncentrację (ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym) na przykład poprzez przygotowanie nowych planów zagospodarowania przestrzennego. Postulowano także wprowadzenie mechanizmu wspomagającego zakaz inwestowania środków finansowych w te inwestycje, które generują po ich zakończeniu duże wydatki publiczne takie jak baseny lub hale sportowe.

4. Współpraca międzynarodowa (Europejska Współpraca Terytorialna)

Zdaniem regionów bardzo istotna jest kwestia alokacji środków w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej na działania związane z partnerstwem, gdyż ich realizacja jest bardzo pozytywna w kontekście integracji polskiego społeczeństwa ze społeczeństwem państw przygranicznych. Ponadto wskazywano na konieczność zmiany zasady funkcjonowania programu dla Morza Bałtyckiego i Europy Środkowo-Wschodniej, tak aby docelowo w przyszłości mogłyby one posłużyć do realizacji Programu Karpackiego.

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Harmonogram konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa (załącznik nr 1)

LP.	DATA	WOJEWÓDZTWO	MIASTO	MINISTER OBECNY NA SPOTKANIU
1	16.11.2012 r.	ŚLĄSKIE	Katowice	Minister E. Bieńkowska Sekretarz Stanu A. Zdziebło
2	19.11.2012 r.	OPOLSKIE	Opole	Minister E. Bieńkowska Sekretarz Stanu A. Zdziebło
3	23.11.2012 r.	MAŁOPOLSKIE	Kraków	Podsekretarz Stanu I. Wendel
4	29.11.2012 r.	ZACHODNIOPOMORSKIE	Szczecin	Minister E. Bieńkowska Podsekretarz Stanu M. Nieżgoda
5	3.12.2012 r.	WIELKOPOLSKIE	Poznań	Podsekretarz Stanu I. Wendel
6	3.12.2012 r.	LUBELSKIE	Lublin	Podsekretarz Stanu M. Nieżgoda
7	4.12.2012 r.	DOLNOŚLĄSKIE	Domasław	Podsekretarz Stanu P. Orłowski
8	6.12.2012 r.	WARMIŃSKO - MAZURSKIE	Ostróda	Minister E. Bieńkowska Podsekretarz Stanu I. Wendel
9	7.12.2012 r.	PODLASKIE	Białystok	Podsekretarz Stanu I. Wendel
10	10.12.2012 r.	PODKARPACKIE	Rzeszów	Podsekretarz Stanu M. Nieżgoda
11	11.12.2012 r.	ŁÓDZKIE	Łódź	Podsekretarz Stanu P. Orłowski
12	11.12.2012 r.	ŚWIĘTOKRZYSKIE	Kielce	Podsekretarz Stanu I. Wendel
13	12.12.2012 r.	KUJAWSKO - POMORSKIE	Toruń	Podsekretarz Stanu P. Orłowski
14	13.12.2012 r.	POMORSKIE	Gdańsk	Minister E. Bieńkowska Podsekretarz Stanu P. Orłowski
15	18.12.2012 r.	LUBUSKIE	Zielona Góra	Podsekretarz Stanu I. Wendel
16	19.12.2012 r.	MAZOWIECKIE	Warszawa	Podsekretarz Stanu M. Nieżgoda

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Postulaty i wizja regionów na perspektywę finansową UE na lata 2014-2020 (załącznik nr 2)

➤ ŚLĄSKIE

Województwo śląskie należy do najsilniejszych gospodarczo regionów Polski. Jest to drugie tak duże pod względem liczby ludności województwo w Polsce (po województwie mazowieckim). Około dwu milionowa Aglomeracja Górnośląska, jest najbardziej uprzemysłowionym i zurbanizowanym obszarem Europy środkowo-wschodniej. Do miast centralnych AG należą Katowice, Gliwice i Sosnowiec, liczące łącznie ponad 750 tys. mieszkańców. Region charakteryzuje się najwyższym w kraju odsetkiem terenów poprzemysłowych (często zdegradowanych) i dzielnic wymagających rewitalizacji, w tym także rewitalizacji społecznej. Obszary te powinny być priorytetem działań rewitalizacyjnych. Sieć drogowa na terenie województwa śląskiego pod względem długości dróg zajmuje 1 miejsce w kraju. Podobnie jak w przypadku sieci drogowej, również w odniesieniu do długości eksploatowanych linii kolejowych województwo śląskie, z liniami liczącymi ogółem 2140 km należy do najlepiej rozwiniętych w tym zakresie w kraju. Głównym pracodawcą w regionie podobnie jak i w kraju jest sektor usług. W 2010 roku firmy współpracowały w siedemnastu klastrach i inicjatywach klastrowych, głównie w branży budowlanej i energetycznej, co w porównaniu z innymi województwami daje wysoki wynik. Istnieje zatem potencjał nie tylko powstawania nowych inicjatyw klastrowych w strategicznych branżach, ale również rozwoju współpracy w ramach istniejących klastrów, np. ekspansji na rynki międzynarodowe.

W przyszłej perspektywie na Śląsku główny nacisk zostanie położony na lepsze wydatkowanie pieniędzy, które umożliwi przekształcenie się województwa w nowoczesny, odporny na kryzys, rozwijający się region. Pozytywne jego postrzeganie oraz sprostanie wymaganiom gospodarczym i konkurencyjność rynku pracy stanowi o jego rozwoju. Tym niemniej w przyszłości region ten stoi przed nowymi wyzwaniami takimi jak; zmieniającą się gospodarką, zapotrzebowaniem na nowe technologie oraz wymaganiami związanymi z gospodarką niskoemisyjną. Dużą szansą dla województwa Śląskiego jest współpraca z Małopolską, dzięki wykorzystaniu połączonych potencjałów obu regionów, które stanowią istotny czynnik ich rozwoju. Rozwój tych regionów polegający na współpracy i wspólnym zaufaniu, a nie konkurowaniu, będzie stanowił wartość dodaną kooperacji pomiędzy nimi.

➤ OPOLSKIE

Województwo opolskie należy do słabiej rozwiniętych ekonomicznie województw Polski. Posiada ono gospodarkę o charakterze usługowo-przemysłowym, przy czym szczególnie duże znaczenie mają usługi rynkowe. Największy udział w tworzeniu regionalnej wartości dodanej ma przemysł przetwórczy. Obecny poziom rozwoju województwa opolskiego, biorąc pod uwagę ważne z punktu widzenia gospodarki komponenty (np. innowacyjność), wpisuje się poniżej przeciętnej kraju. Wyjątkiem są warunki bytowe ludności, które można ocenić jako przeciętne w skali kraju. Opole jest najmniejszym miastem wojewódzkim liczącym 125 tys. mieszkańców. Pomimo relatywnie niewielkiej pozycji w gospodarce krajowej, Opole ma potencjał do dalszego rozwoju. Decyduje o tym położenie między dwoma prężnie rozwijającymi się regionami: dolnośląskim oraz śląskim. Istotny jest również fakt, że Opole znajduje się w europejskim systemie transportowym, dzięki powiązaniu z krajową autostradą A4.

W województwie opolskim zauważalne są typowe dla Polski trendy demograficzne i problemy z nich wynikające, przede wszystkim ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Niekorzystnie przedstawia się struktura demograficzna mieszkańców z punktu widzenia gospodarki regionu.

Populacja województwa systematycznie się kurczy, co wynika z ujemnej dzietności kobiet. Dodatkowo należy podkreślić, że wskaźnik dzietności kobiet jest najniższy w kraju. Innym ważnym problemem jest ujemne saldo migracji. Jest to przede wszystkim wynikiem niedopasowania systemu szkolnictwa do potrzeb oraz wielkości rynku pracy regionu, co odbija się na ograniczonej możliwości

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

zdobycia pracy oraz usamodzielnienia się przez młodych ludzi na terenie regionu. W przeciagu natomiast ostatnich 10 lat ludność województwa zmniejszyła się o 7 tysięcy osób, co wpłynęło bezpośrednio na decyzję o stworzeniu „specjalnej strefy demograficznej”.

Głównym wyzwaniem na nową perspektywę finansową UE regionu opolskiego są problemy związane z pogłębiającą się jego depopulacją. W celu przeciwdziałania temu problemowi powstał Program specjalnej strefy demograficznej. Wyzwanie to będzie odzwierciedlone w działaniach regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020.

➤ MAŁOPOLSKIE

Województwo małopolskie to jeden z mniejszych regionów Polski. Region ten wyróżnia wysoki i wzrastający poziom zaludnienia obszarów wiejskich (123 osób /km²). Jest to najwyższy wynik w kraju przy średniej krajowej wynoszącej zaledwie 51 osób /km². Przy znacznym rozproszeniu osadnictwa wywiera to jednak wysoką presję na jakość zasobów środowiska i jest przyczyną wysokich kosztów realizacji infrastruktury technicznej. Głównym zagrożeniem dla województwa małopolskiego pozostają skutki negatywnych tendencji demograficznych. Pomimo tego, że sytuacja Małopolski jest nieznacznie lepsza od reszty kraju, problem systematycznego kurczenia się populacji występuje również w tym regionie i wynika głównie z ujemnej dzietności kobiet. Województwo małopolskie to region o stosunkowo słabej gospodarce, jego rozwój koncentruje się głównie wokół funkcji metropolitalnych Krakowa, jako najważniejszego ośrodka regionu.

Ważne jest zatem aby w okresie programowania 2014-2020 inwestycje były ukierunkowywane na obszary wyróżniające województwo małopolskie spośród innych regionów. Jednym z nich jest wysoka innowacyjność regionu, w którym nakłady na działalność B+R stale rosną. Wsparcie zatem powinno się koncentrować na tworzeniu klastrów oraz ich rozwoju, promocji wspólnych badań i wdrożeniu innowacji oraz tworzeniu przedsiębiorczości akademickiej. Dodatkowo konieczna jest budowa sieci dostępowych przy jednoczesnym dogęszczaniu i modernizacji sieci szkieletowych i dystrybucyjnych oraz edukacja obywateli w zakresie korzystania z Internetu. Niezbędne są także dalsze inwestycje w turystykę zwłaszcza w obszarze dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Pomimo iż region wyróżnia się na tle innych jeśli chodzi o gęstość infrastruktury drogowej i kolejowej to wciąż konieczne są dalsze inwestycje w sieć transportową.

➤ ZACHODNIOPOMORSKIE

Zachodniopomorskie należy do grupy mniej zurbanizowanych regionów kraju. Województwo posiada bardzo dobre warunki wiatrowe do budowy źródeł energii odnawialnej wiatrowej i jest obecnie liderem w Polsce w wykorzystaniu energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Jednakże budowa następnych farm wiatrowych w zachodniopomorskim napotyka na bariery wynikające z ograniczonych zdolności przesyłowych sieci elektroenergetycznych różnych napięć (ich przepustowość ma decydujący wpływ na wydawanie decyzji o możliwości przyłączenia nowobudowanych źródeł do tych sieci) oraz ze względów ekologicznych (obszary chronione). Ze względu na dogodny geograficzny położenie w województwie zachodniopomorskim występują dobre warunki do rozwoju morsko-lądowych połączeń intermodalnych. Porty morskie takie jak Szczecin i Świnoujście powinny odgrywać istotną rolę w tym zakresie. Potencjał ten dotychczas nie został w pełni wykorzystany. Źródłem rozwiązań innowacyjnych w regionie są przede wszystkim uczelnie wyższe zlokalizowane w Szczecinie i Koszalinie. Większość ofert technologicznych koncentruje się w sektorze nauk technicznych. Powstałe zasoby są niewielkie, a ich rozkład nierównomierny. Skupienie prac badawczych w dwóch ośrodkach regionu ogranicza możliwości innowacyjne firm działających na pozostałym obszarze. Wyraźnie zauważalny jest spadkowy trend w poziomie wydatków przedsiębiorstw ponoszonych na działalność innowacyjną.

Najważniejsze obszary, które powinny zostać objęte wsparciem w ramach przyszłej perspektywy to badania i rozwój a także innowacyjność i przedsiębiorczość. Należy skoncentrować się na wsparciu

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

MŚP oraz przedsiębiorczości akademickiej, a także dążyć do rozwoju powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw innowacyjnych oraz promocji wspólnych badań i wdrożeń innowacji. W obszarze sieci szerokopasmowych i Internetu środki powinny być kierowane na budowę sieci dostępności o standardzie NGA oraz sieci szkieletowych w celu spełnienia wymogów EAC, edukację obywateli w zakresie korzystania z Internetu i rozwój usług publicznych świadczonych on-line. Dodatkowo w ramach perspektywy 2014-2020 powinny być finansowane różnego rodzaju przedsięwzięcia w obszarze energetyki, w tym np. budowa nowych jednostek wytwórczych w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych oraz rozwój sieci przesyłowej, rozbudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnych, energetycznych i gazowych. W tym regionie konieczne są również inwestycje w zakresie infrastruktury transportowej dotyczące ważnych węzłów komunikacyjnych, w tym m.in. dróg i linii kolejowych.

➤ **WIELKOPOLSKIE**

Wielkopolska jest regionem szybko rozwijającym się, o wyższym niż średnia krajowa poziomie rozwoju gospodarczego i społecznego oraz dużym potencjale do dalszego dynamicznego rozwoju. Dla jego pełnego wykorzystania, samorządy lokalne stworzyły specjalne strefy ekonomiczne (obecnie w regionie działa ich 6), powstały również parki technologiczne i inwestycyjne oraz liczne inkubatory przedsiębiorczości. W regionie odnotowuje się jeden z najwyższych w Polsce wzrostów nakładów inwestycyjnych. Najwięcej środków na inwestycje przeznaczono w sektorze przemysłowym.

Wielkopolska osiąga wysokie oceny potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej prawie we wszystkich sekcjach gospodarczych: przemyśle, handlu, turystyce, pośrednictwie finansowym, usługach dla biznesu oraz edukacji. Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna została wysoko oceniona w przypadku gospodarki narodowej, przemysłu oraz handlu. Region ten charakteryzuje się znaczącym zaangażowaniem inwestorów zagranicznych. Ponad 80% podmiotów z kapitałem zagranicznym jest zlokalizowanych w Poznaniu i subregionie poznańskim. Województwo posiada bardzo dobre połączenia komunikacyjne, m.in. autostrada A2, łącząca Europę Zachodnią z Rosją i krajami wschodnimi, dobre połączenia lotnicze (lotnisko krajowe i międzynarodowe) i wodne (odrzańska trasa wodna). Są to silne atuty działające na rzecz rozwoju Wielkopolski. Dogodna komunikacja przyczynia się m.in. do powstawania nowoczesnych centrów logistycznych. Województwo cechuje wysoki potencjał kapitału ludzkiego, który jest kształtowany dzięki obecności w województwie najlepszych uczelni wyższych w Polsce (wg kategorii 1 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

W oparciu o doświadczenia obecnego okresu wdrażania programów operacyjnych rekomendacjom na przyszły okres programowania powinny podlegać działania związane ze wsparciem i rozwojem obszarów badawczych dotyczących nowych technologii, sektora MŚP oraz najsilniejszych placówek i zespołów naukowych oraz relacji biznes-nauka poprzez wykorzystanie potencjału naukowego, w tym głównie w zakresie nauk ścisłych oraz rozwój ich konkurencyjności. W obszarze energetyki i ochrony środowiska wskazana jest realizacja projektów dotyczących szeroko pojętej energii odnawialnej oraz tych które znajdują się w Programie dla Odry 2006 uaktualnionym w 2010 r. z perspektywą do 2030 r. Konieczne są także działania dotyczące realizacji inwestycji transportowych w tym m.in. drogi (S5, S8, S10, S11) oraz linii kolejowych, a także drogi wodnej Wisła-Odra.

➤ **LUBELSKIE**

Województwo lubelskie to słabo zurbanizowany region położony w Polsce Wschodniej, w którym rolnictwo i gospodarka żywnościowa nadal odgrywają kluczową rolę gospodarczą. Atutem regionu są najlepsze w Polsce gleby i czyste środowisko przyrodnicze. Jednak niski poziom rozwoju gospodarczego i długotrwała depopulacja przyczyniają się do tego, że region ten należy do najsłabiej rozwiniętych ekonomicznie województw Polski. Potencjał gospodarczy Lubelszczyzny, mierzony udziałem w PKB całego kraju, jest stosunkowo niewielki. Województwo cechuje gospodarka o charakterze usługowym z największym w Polsce udziałem sektora usług nierynkowych,

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

świadczonych przez instytucje państwowe. Do głównych szans regionu należy rozwój funkcji ponadregionalnych Lublina w oparciu o istniejące instytucje administracji, kulturalne i szkoły wyższe, a więc kapitał ludzki. Lublin jako silny ośrodek akademicki, po wzmocnieniu więzi ze sferą przedsiębiorstw może odegrać istotną rolę w procesie restrukturyzacji przestarzałej gospodarki regionu opartej w przeważającej mierze tylko na rolnictwie.

Bolączką regionu w tym względzie są liczne rozdrobnione gospodarstwa rolne działające w oparciu o przestarzałe techniki. Szansą na poprawę tej sytuacji jest promocja dużych gospodarstw specjalistycznych, a także badań (które w tej chwili z powodzeniem prowadzone są na lubelskich uczelniach) związanych z tradycyjnym sektorem rolno-spożywczym. Dla małych gospodarstw dobrym rozwiązaniem może być specjalizacja w gałęziach niszowych rolnictwa ekologicznego. Szansą jest także promocja walorów turystycznych regionu (pod warunkiem równoczesnej konsekwentnej rozbudowy dobrej jakości infrastruktury turystycznej). Podniesieniu atrakcyjności regionu służyć będzie także poprawa infrastruktury transportowej łączącej z głównymi ośrodkami kraju i przejściami granicznymi.

W perspektywie finansowej na lata 2014-2020 województwo lubelskie chce realizować działania związane z wzmocnieniem badań, rozwoju technologicznego i innowacji, m.in. poprzez wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji między biznesem a nauką przez współpracę w tworzeniu parków technologicznych oraz wspieranie rozwoju współpracy naukowej i badawczej lubelskich przodujących zespołów naukowo-badawczych z czołowymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi, a także zwiększenie konkurencyjności MŚP. Dodatkowo w nowym okresie programowania nacisk zostanie położony na tworzenie klastrów międzynarodowych, usprawnienie powiązań komunikacyjnych wewnątrz i międzyregionalnych województwa lubelskiego oraz zwiększenie jego dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza polepszenie szerokopasmowego dostępu do Internetu, a także wzmacnianie współpracy międzynarodowej z Ukrainą i Białorusią, w celu uzyskiwania obustronnych korzyści gospodarczych. Dodatkowo, działania zostaną skierowane na obszar funkcjonalny stolicy województwa jako ośrodka rozwoju w celu lepszego jej powiązania z miastami subregionalnymi, tak aby zachodził proces przenoszenia impulsów rozwojowych na cały obszar województwa.

➤ **DOLNOŚLĄSKIE**

Dobra sytuacja gospodarcza Dolnego Śląska oraz atrakcyjne położenie regionu na styku Niemiec i Czech, powoduje stosunkowo dużą koncentrację inwestycji zagranicznych. Dodatkowo duży wpływ na dobrą sytuację gospodarczą regionu ma jego tranzytowe położenie. Województwo to także posiada bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe i krajoznawcze, a przez to wysoką atrakcyjność turystyczną regionu. Dolnośląskie charakteryzuje się policentryczną strukturą sieci osadniczej przy jednoczesnej przewadze dużych miast oraz znaczącej liczbie mniejszych miast. Wrocław jako stolica województwa pod względem rozwoju społeczno – gospodarczego plasuje się w czołówce polskich ośrodków miejskich.

Dodatkowo region posiada duży potencjał naukowo – badawczy i akademicki skoncentrowany głównie we Wrocławiu, ale również rozwój szkolnictwa wyższego w mniejszych miastach. W regionie jest dobrze rozwinięty sektor przemysłu (w tym wydobywczy, farmaceutyczny, meblowy, motoryzacyjny, elektroniczny i komputerowy). Województwo dolnośląskie jest usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Odry, na której występują zapóźnienia w ochronie przeciwpowodziowej, mimo utrzymującego się zagrożenia powodziowego w dolinie rzeki. W związku z powyższym region objęty jest Programem dla Odry.

Wizja województwa Dolnośląskiego na nową perspektywę finansową UE polega na dążeniach zgodnych z trendami szerokiej integracji europejskiej dotyczącymi budowy wspólnoty w regionie i wewnątrznych relacji wspartych inwestycjami infrastrukturalnymi. Gospodarka regionu

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

w przyszłości będzie nowoczesna, wytwarzana w atrakcyjnym środowisku. Dodatkowo region ten chce wspierać podmioty produkcyjne i usługowe oraz intensywnie rozwijać turystykę przy wykorzystaniu unikatowych zasobów regionu w oparciu o współpracę międzyregionalną i transgraniczną, a także obszary dynamicznego rozwoju przemysłu opartego na najnowocześniejszych technologiach, skupionego wokół istniejących i projektowanych ciągów transportowych

➤ **WARMIŃSKO - MAZURSKIE**

Jest to województwo tradycyjnie rolnicze, ukierunkowane na rozwój produkcji żywności ekologicznej. Region posiada zaplecze surowcowe drewna, dające potencjał pod rozwój sektora drzewnego i meblarskiego. Uczelnie i instytuty naukowo-badawcze województwa dysponują wysoko wyspecjalizowaną kadrą w dziedzinach związanych ze specyfiką regionu. Województwo warmińsko-mazurskie jest położone na obszarach o wyjątkowo dużej lesistości i jeziorności. Większe niż przeciętnie w kraju znaczenie dla tworzenia dochodów województwa mają takie rodzaje działalności, jak: rolnictwo i leśnictwo, przemysł przetwórczy, gospodarka wodna i rekultywacja, budownictwo i inne. Do atutów regionu należy zaliczyć położenie przy zewnętrznej, wschodniej granicy Unii Europejskiej z Obwodem Kaliningradzkim. Region ten posiada także znakomite warunki rozwoju dla ekologicznych gałęzi przemysłu – Warmia i Mazury to zielone płuca Polski, duży potencjał produkcji rolnej i rolno-spożywczej, czyste środowisko naturalne i wielokulturowość regionu Warmii i Mazur (największe w kraju skupisko mniejszości narodowych), a co za tym idzie wysoki potencjał dla rozwoju przemysłu turystycznego i agroturystycznego.

W nowej perspektywie finansowej region warmińsko-mazurski powinien wspierać rozwój funkcji ponadregionalnych Olsztyna, w tym głównie jego potencjału akademickiego i naukowo-badawczego związanego z najważniejszymi branżami regionalnej gospodarki (np. przetwórstwo rolno-spożywcze, czy sektor drzewny), a także wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu i powiązań przedsiębiorstw ze sferą nauki i tworzenie warunków do rozwoju sektorów o wysokiej wartości dodanej. Dodatkowo w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej będzie kontynuowana współpraca zagraniczna z Obwodem Kaliningradzkim. Będą także realizowane usprawnienia powiązań komunikacyjnych województwa warmińsko-mazurskiego oraz zwiększenia jego dostępności komunikacyjnej.

➤ **PODLASKIE**

Podlasie należy do grupy najslabiej rozwiniętych województw Polski Wschodniej. Mieszkańcy Podlasia stanowią ok. 3,1% wszystkich obywateli, co potwierdza niewykorzystywany potencjał regionu. Systematycznie skróceniu ulega czas podróży z regionu do sąsiednich województw oraz poprawia się komunikacja Białegostoku ze wszystkimi ośrodkami powiatowymi. Cechami wyróżniającymi region są wysoki poziom kształcenia na kierunkach medycznym i prawniczym oraz utrzymująca się korzystna struktura ekonomiczna ludności i wzrost zainteresowania nowymi formami turystyki (w tym w szczególności turystyką kwalifikowaną). Dla województwa podlaskiego charakterystyczny jest wzrost aktywności zawodowej i fizycznej starzejącego się społeczeństwa, co może być szansą rozwoju usług specjalistycznych z zakresu rehabilitacji, geriatry, dietetyki itd. oraz rozwoju tzw. silver tourism. Cechą charakterystyczną regionu jest czyste, różnorodne oraz mało zmienione działalnością człowieka środowisko przyrodnicze a także dobre warunki do produkcji energii cieplnej i energetycznej z biogazu oraz relatywnie dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej. W województwie dominują mikroprzedsiębiorstwa a udział większych podmiotów gospodarczych nie przekracza 5%.

Mając powyższe na uwadze w przyszłej perspektywie inwestycje powinny dotyczyć infrastruktury transportowej, w tym rozwoju powiązań transportowych międzynarodowych i wewnątrz krajowych zarówno drogowych, jak i kolejowych, co zwiększy dostępność komunikacyjną regionu. Ponadto

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

powinny być prowadzone działania mające na celu zachowanie przyrodniczych walorów regionu oraz ich wykorzystanie do rozwoju turystyki kwalifikowanej. Kolejnymi obszarami rozwojowymi podlaskiego jest sektor energetyki odnawialnej, który można rozwijać w oparciu o biogaz i dogodne warunki wiatrowe. Ponadto w związku z konkurencyjnością średnich i dużych przedsiębiorstw województwo podlaskie jest predestynowane do tworzenia klastrów międzyregionalnych, a także „inteligentnej specjalizacji” zwłaszcza w takich sektorach jak: wytwarzanie wyrobów mleczarskich, produkcja mebli, działalność wydawnicza, produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa, produkcja statków i łodzi.

➤ **PODKARPACKIE**

Województwo podkarpackie wyróżnia zróżnicowana struktura gospodarki z dużym udziałem przedsiębiorstw należących do przemysłu elektromaszynowego (w tym zajmujących się produkcją lotniczą), chemicznego (w tym farmaceutycznego), mineralnego (zwłaszcza produkcja szkła i ceramicznych materiałów izolacyjnych), spożywczego i rolnictwa (szczególnie ekologicznego). Jednym z najdynamiczniej rozwijających się w ostatnich latach podkarpackich sektorów gospodarki jest również informatyka. Atutami województwa są relatywnie niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz stosunkowo dobra dostępność wykwalifikowanej kadry w sektorze elektromaszynowym oraz chemicznym.

Sektor przedsiębiorstw pełni główną rolę w kształtowaniu potencjału innowacyjnego regionu, co jest ewenementem w skali całego kraju. Co więcej, pomimo przeciętnych całkowitych nakładów na B+R, podkarpackie wyróżnia struktura nakładów podobna do średniej w Unii Europejskiej, ponieważ aż 59,4% środków na badania i rozwój ponosi sektor prywatny. Struktura branżowa regionalnych inicjatyw klastrowych jest zbliżona do listy kluczowych branż regionu, stąd można wysnuć wniosek, że podkarpackie jest świadome swojego potencjału gospodarczego i stara się go wykorzystać. Region posiada dobre połączenia komunikacyjne: międzynarodowy port lotniczy Rzeszów- Jasionka, autostradę A4, przez województwo przebiegają główne korytarze transportowe sieci TINA.

W nowej perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 istotne jest wsparcie dla procesów innowacyjnych tj. koncentracji zasobów na kluczowych priorytetach pozwalających na wykorzystanie regionalnych potencjałów rozwojowych, przede wszystkim w sektorze: elektromaszynowym (w tym lotniczy), chemicznym, IT oraz mineralnym. Szansą dla regionu jest możliwość transferu nowoczesnych technologii lotniczych do innych gałęzi gospodarki. W obszarze innowacyjności poziom nakładów na prace badawczo- rozwojowe jest stosunkowo niski, niewystarczająca jest współpraca z partnerami zagranicznymi i sektorem nauki. Ważne jest zatem zwiększenie nakładów na działalność innowacyjną oraz B+R (zarówno prywatnych i publicznych) oraz większe zaangażowanie w krajowe i międzynarodowe sieci współpracy naukowej i biznesowej. Istotne jest także kontynuowanie pomocy dla inicjatyw klastrowych, przy uwzględnieniu możliwości stosowania różnego rodzaju instrumentów. Celowe byłoby wspieranie wysoko innowacyjnych projektów, w szczególności w zakresie komercjalizacji i wdrożenia wyników prac B+R, jak również działań będących efektem własnych prac B+R i/lub prowadzonych we współpracy z sektorem naukowym.

➤ **ŁÓDZKIE**

Województwo łódzkie charakteryzuje się stosunkowo dobrą sytuacją gospodarczą, wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców oraz atrakcyjnym położeniem regionu w centralnej Polsce na przecięciu ważnych korytarzy transportowych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Dzięki dobrej sieci dróg kołowych, oraz rozwojowi transportu kolejowego, a także istnieniu portu lotniczego region jest bardzo dobrze skomunikowany z resztą kraju. W województwie występuje istotny potencjał naukowo – badawczy i akademicki. Region posiada także dobrze rozwinięty sektor przemysłu w tym włókiennictwo i odzież, energetyka, przetwórstwo rolno-spożywcze, IT/ICT, mechatronika i biotechnologia. Dziedzina o dużej dynamice rozwoju jest przemysł farmaceutyczny. W

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

regionie duże znaczenie odgrywa również produkcja materiałów budowlanych oraz przemysł drzewny i meblarski.

W opinii województwa łódzkiego w przyszłości zapisy projektu Umowy Partnerstwa powinny umożliwić uwzględnienie potrzeb regionalnych. Wyznaczenie interwencji zgodnie z terytorialnym podejściem w tym potrzebami obszarów funkcjonalnych i obszarach strategicznej interwencji, które zostały wyznaczone nie tylko zgodnie z katalogiem Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ale także na poziomie regionalnym. W kontekście podziału środków pomiędzy poziom krajowy i regionalny województwo łódzkie proponuje także wzięcie pod uwagę nie tylko liczby mieszkańców, ale także trendów demograficznych, które stanowią dla niektórych regionów bardzo istotne zagrożenie ich rozwoju.

➤ ŚWIĘTOKRZYSKIE

Województwo świętokrzyskie należy do najslabiej rozwiniętych ekonomicznie oraz najslabiej zurbanizowanych województw Polski. Jest to region, w którym długoletnie tradycje przemysłowe były oparte na miejscowych surowcach mineralnych, wykorzystywanych głównie w przemyśle mineralnym, hutnictwie żelaza i chemicznym. Wskutek swej nieopłacalności, przemysł mineralny i hutniczy stały się przyczyną trudności gospodarczych, a rozdrobnienie gospodarstw rolnych stoi na przeszkodzie tworzeniu nowoczesnego i konkurencyjnego przemysłu spożywczego. Obszar województwa charakteryzuje problem przeludnienia agrarnego oraz bardzo dużej skali zjawiska ukrytego bezrobocia na obszarach wiejskich. Innowacyjność przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie jest niewielka. Podobnie niekorzystnie kształtują się statystyki opisujące aktywność wdrożeniową sektora nauki. Województwo dysponuje bardzo niskim potencjałem akademickim, nie posiada uczelni o znaczeniu krajowym. Za lokalny potencjał rozwojowy można uznać stosunkowo czyste środowisko naturalne. W kontekście potencjalnego rozwoju turystyki, należy wspomnieć o ograniczonej dostępności komunikacyjnej jednakże tu sytuacja się stopniowo poprawia, co należy tłumaczyć geograficzną bliskością Krakowa.

Województwo świętokrzyskie zgodnie z wizją nakreśloną w strategii województwa do 2020 roku widzi konieczność wspierania następujących obszarów: poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej – kolejowej i drogowej, lotniczej, wzmocnienie potencjału B + R oraz wyższych uczelni, zwiększenie dostępności i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, zabezpieczenie przed powodzią i innymi klęskami żywiołowymi, zaspokojenie potrzeb w sektorze ochrony środowiska m.in. gospodarki wodnej oraz gospodarki odpadami.

➤ KUJAWSKO - POMORSKIE

Region posiada dwie stolice województwa; Toruń (siedziba władz samorządowych regionu) i Bydgoszcz (siedziba wojewody). Toruń jest uznanym ośrodkiem akademickim i centrum turystycznym, podczas gdy Bydgoszcz ma znaczącą tradycję przemysłową. Położenie regionu w centrum Polski, na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych jest bardzo korzystne dla jego rozwoju, co ułatwia dostęp do rynków i dostawców, tak polskich, jak i zagranicznych.

Kujawsko-pomorskie posiada wieloletnie tradycje przemysłowe szczególnie w zakresie przemysłu chemicznego, środków transportu i elektroniki, co stanowi czynnik ułatwiający znalezienie kontrahentów, jak i absolwentów szkół wyższych i zawodowych o specjalizacjach potrzebnych inwestorom przemysłowym. Jego potencjałem jest czołowa pozycja regionu w kraju w produkcji przemysłu: chemicznego, gumowego i celulozowo-papierniczego. Kujawsko-pomorskie charakteryzuje się wysoko rozwiniętym rolnictwem, zarówno produkcji roślinnej jak i produkcji zwierzęcej, stanowiącej fundament rozwoju przemysłu spożywczego oraz dobre warunki środowiskowe do rozwoju energetyki odnawialnej.

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

Wizja rozwoju regionu do 2020 roku będzie oparta o dwa obszary gospodarkę oraz inwestycję w infrastrukturę ze szczególnym naciskiem na interwencję związaną z komunikacją i dostępem do Internetu. Dodatkowo będą także wspierane miasta subregionalne poza obszarem metropolitalnym bydgoskotoruńskim. W opinii przedstawicieli regionu dużą rolę odgrywa tożsamość regionalna dlatego też wypracowanie inteligentnych specjalizacji na poziomie regionalnym z punktu widzenia województwa kujawsko-pomorskiego jest kluczowe dla realizacji interwencji w ramach nowej perspektywy finansowej UE.

➤ **POMORSKIE**

Gospodarka województwa pomorskiego plasuje się w czołówce wśród polskich województw i charakteryzuje się ponadprzeciętnym eksportem. Charakterystyczny dla ostatnich lat jest prężny rozwój szkodnictwa. Jednym z najszybciej rozwijających się sektorów w województwie jest sektor wysokich technologii, reprezentowany przede wszystkim przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Dobrym zapleczem, zapewniającym rozwój sektora high-tech są wyższe uczelnie regionu. W województwie funkcjonują parki naukowo-technologiczne i specjalne strefy ekonomiczne, na terenie których działają min. nowoczesne zakłady produkujące podzespoły elektroniczne i nowoczesne zakłady farmakologiczne. Pomorze, a zwłaszcza Trójmiasto, to jeden z wyróżniających się w Polsce ośrodków akademickich. Region silnie angażuje się również w działalność badawczo-rozwojową. Efektem wysokiego poziomu kształcenia i nakładów finansowych poniesionych w sektorze B+R jest kilkunastoprocentowy udział firm innowacyjnych w sektorze przedsiębiorstw.

Województwo charakteryzuje się korzystnym położeniem geograficznym w północnej części Polski, na południowym wybrzeżu Bałtyku, gdzie krzyżują się dwa kluczowe dla ruchu tranzytowego paneuropejskie szlaki komunikacyjne: korytarz IA oraz korytarz VI. Jest to przyczyną coraz prężniej rozwijających się połączeń transportowych z resztą Polski, Europy i świata. Pomorze pod względem demograficznym jest stosunkowo młodym regionem. Wyróżnia się również na tle Polski dostępnością młodej, doskonale wykształconej i doświadczonej kadry. Region cechuje bardzo dobrze rozwinięty system połączeń transportowych w tym morskich (intensywny rozwój portów morskich w Gdańsku i Gdyni), lotniczych kolejowych i drogowych.

Przy wykorzystaniu funduszy unijnych w nowej perspektywie województwo pomorskie zyska markę regionu kreatywnego, generującego rozwiązania innowacyjne, zyskają na tym szczególnie pomorskie uczelnie, które docelowo będą eksporterami usług edukacyjnych na poziomie wyższym. Dodatkowo zostaną podjęte działania stworzenia nowoczesnej sieci szkolnictwa zawodowego, opartego na współpracy sektora publicznego i prywatnego. W perspektywie 2020 roku zostaną także podjęte działania, celem których będzie przekształcenie województwa w kluczowy dla kraju i Europy Bałtyckiej węzeł transportowo-logistyczny. Miasta województwa pomorskiego będą wspierane tak aby odzyskać rolę centrowo rozwoju jak na przykład miasta subregionalne, które pozyskają nowe funkcje przyczyniające się do ich rozwoju lub specjalizacji pozwalającej na przetłamanie ich problemów oraz peryferyjnego położenia.

➤ **LUBUSKIE**

W województwie lubuskim aż 65% ludności regionu zamieszkuje w miastach. Należy także dodać, że lubuskie cechuje się korzystną strukturą wiekową ludności. Ze względu na swoje przygraniczne położenie województwo lubuskie ma duże znaczenie dla powiązań gospodarczych Polski z pozostałymi krajami Unii Europejskiej, ponieważ na lubuskim odcinku polsko-niemieckiej granicy funkcjonuje szereg najważniejszych drogowych i kolejowych przejść granicznych. Ponadto, przygraniczne położenie województwa sprzyja rozwojowi współpracy transgranicznej, w tym prowadzonej w ramach euroregionów, których działania obejmują m.in. rozwój kontaktów społecznych, edukacyjnych i kulturalnych. Bliskość berlińskiego rynku pracy powoduje, że realna skala ubóstwa i marginalizacji społecznej jest ograniczona. Dodatkowo województwo lubuskie cechuje

Programowanie perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020

korzystne położenie na międzynarodowym szlaku transportowym - paneuropejskim korytarzu Wschód-Zachód, co umożliwi dostęp do zagranicznych rynków, w tym rynku pracy.

Działania podejmowane w ramach nowej perspektywy finansowej w województwie lubuskim do 2020 roku będą dotyczyły realizacji działań w obszarze infrastruktury drogowej i kolejowej w celu uzyskania maksymalnej dostępności komunikacyjnej. Dodatkowo zostaną podjęte działania dotyczące rozwoju konkurencyjnych i innowacyjnych sektorów gospodarki i turystyki. Efektywne wykorzystanie środków unijnych w nowej perspektywie oraz aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewni wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie.

➤ MAZOWIECKIE

Mazowsze posiada największy wśród województw potencjał ludnościowy. W 2003 r. woj. mazowieckie przekroczyło 75 procentowy próg średniej zamożności regionów UE i w konsekwencji w zbliżającym się okresie programowania, jako pierwsze polskie województwo opuści grupę najbiedniejszych regionów UE objętych najintensywniejszą pomocą. Województwo mazowieckie jest najzamożniejszym regionem Polski, jednocześnie jest ono znacznie zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Województwo rozwija się najszybciej w Polsce i przyciąga najwięcej inwestycji zagranicznych. Mazowsze stanowi lidera w skali całego kraju, w odniesieniu do bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Na województwo przypada blisko połowa krajowej wartości kapitału podstawowego spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Mazowsze charakteryzuje się bardzo wysoką ogólną atrakcyjnością inwestycyjną. Jest to jedyny region w Polsce, który uzyskał najwyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej, wyznaczone zarówno dla całej gospodarki regionalnej, jak i dla poszczególnych sekcji gospodarki narodowej. Poza aglomeracją warszawską region ma charakter rolniczy. Mazowsze jest zagłębiem ogrodnictwa i sadownictwa. Jest wiodącym producentem jabłek, warzyw i drugim co do wielkości producentem zbóż w Polsce. Centralne położenie na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych oraz lokalizacja w transeuropejskich korytarzach transportowych, zapewnia połączenie z większymi miastami kraju i Europy. Region wyróżnia się dobrą infrastrukturą komunikacyjną (sieć dróg i kolei oraz międzynarodowe lotniska).

Aby interwencja w ramach nowej perspektywy była skuteczna w regionie Mazowsza niezbędne jest dokonanie wielu zmian, w tym zmiany ustawy o dochodach samorządu terytorialnego w kontekście załagodzenia obciążenia janosikowym. Zgodnie z postulatami z konsultacji Założeń Umowy Partnerstwa istotne jest też objęcie części województwa Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej, co umożliwi obszarom o niższym poziomie rozwoju korzystanie ze wsparcia przewidzianego dla obszarów słabo rozwiniętych. W opinii samorządu regionu, strategia województwa powinna być strategią pomnażania środków na rozwój, a nie tylko ich redystrybucji. Władze regionu chcą zwiększenia znaczenia przemysłu w gospodarce województwa, ze szczególnym uwzględnieniem branż dających największe możliwości rozwoju (tj. biotechnologia i biomedycyna, nanotechnologia, technologie informacyjne i kosmiczne) oraz wzrostu innowacyjności, zwiększania współpracy pomiędzy środowiskiem nauki i biznesu, a także wypracowania inteligentnej specjalizacji regionu, uwzględniającej jego potencjał endogeniczny. W przyszłej perspektywie finansowej województwo mazowieckie chce kontynuować inwestycje w spójny i efektywny system transportowy, charakteryzujący się multimodalnością, niskoemisyjnością oraz dostosowaniem do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców.